

**ДО МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО
ДО МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ДО НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
чрез председателя на Народното събрание
с искане за разпределяне до Комисията по правни въпроси**

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

по чл. 45 от Конституцията и чл. 18, ал. 1 и 2 от Закона за нормативните актове

Съставител и подател: адвокат Мариан Георгиев Иванов

Софийска адвокатска колегия, личен адвокатски № 1800713910

Електронна поща за контакт: ivanov.bg.sf@gmail.com

Адрес за кореспонденция: 1616 гр. София, кв. „Бояна“, бул. „Александър С. Пушкин“ № 84А.

На основание чл. 45 от Конституцията на Република България и чл. 18, ал. 1 и 2 от Закона за нормативните актове представям от свое име настоящия проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт с мотивите към него като предложение за усъвършенстване на законодателството. Той е част от пакет от предложения за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, Наказателно-процесуалния кодекс и Закона за съдебната власт.

Моля министъра на правосъдието да организира експертна оценка и при възприемане на предложението да предприеме необходимите действия за подготовка на законопроект за разглеждане от Министерския съвет.

Моля Министерския съвет да прецени предложението с оглед правомощието си по чл. 87, ал. 1 от Конституцията и при положителна преценка да възложи необходимата подготовка за упражняване на законодателна инициатива.

Моля председателя на Народното събрание да разпреди предложението на Комисията по правни въпроси и да го предостави на народните представители за запознаване, обсъждане по установения ред и преценка за упражняване на законодателна инициатива.

Моля да бъде уведомен за входящия номер, разпределянето по компетентност и резултата от разглеждането чрез ССЕВ, с допълнително уведомление на посочения електронен адрес.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

(обн., ДВ, бр. 64 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 25, 33, 42, 102 и 103 от 2009 г., бр. 59 от 2010 г., бр. 1, 23, 32, 45, 81, 82 и 93 от 2011 г., бр. 20, 50 и 81 от 2012 г., бр. 15, 17, 30, 52, 66, 70 и 71 от 2013 г., бр. 19, 21, 53, 98 и 107 от 2014 г., бр. 14 от 2015 г., бр. 28, 39, 50, 62 и 76 от 2016 г., бр. 13, 14, 63, 65, 85, 90 и 103 от 2017 г., бр. 7, 15, 49 и 77 от 2018 г., бр. 17, 19, 29, 64 и 83 от 2019 г., бр. 11, 86, 103, 109 и 110 от 2020 г., бр. 16, 41, 43 и 80 от 2021 г., бр. 15, 24, 32, 56 и 62 от 2022 г., бр. 11, 48, 66, 69, 84, 86 и 108 от 2023 г., бр. 18 и 67 от 2024 г., бр. 6, 63, 65 и 87 от 2025 г., бр. 16, 17, 51, 55, 60 и 69 от 2026 г.)

§ 1. Създава се чл. 3а:

„Чл. 3а. (1) Не се допуска оказване на натиск върху съдия, прокурор или следовател чрез използване или заплаха за използване на правомощия по назначаване, атестиране, повишаване, преместване, командироване, дисциплинарно наказване, определяне на допълнително възнаграждение или организация на работата с цел повлияване на произнасянето му по конкретно дело или преписка извън предвидените в закона способности.

(2) Добросъвестното изразяване на професионално становище, включително публична критика по въпроси за устройството, независимостта и функционирането на съдебната власт, участието в професионални организации и в тяхната законосъобразна дейност, подаването на сигнал за нарушение и упражняването по установения ред на право на възражение, отвод или обжалване не могат сами по себе си да бъдат основание за неблагоприятно третиране при упражняване на правомощията по ал. 1. При упражняването на тези права се спазват установените със закон задължения за безпристрастност и за опазване на защитена информация.

(3) Когато съдия, прокурор или следовател посочи конкретни данни за нарушение на ал. 1 или 2 в производство, което засяга служебното му положение, компетентният орган е длъжен да ги обсъди изрично и да посочи обективните фактически основания на решението си. Преценката обхваща съвкупността от относимите обстоятелства, включително последователността на действията, времевата връзка със защитеното поведение, изявленията на участващите длъжностни лица и наличието на обективно обяснение за различно третиране при съпоставими случаи. В производството не участва лице, за което са налице предвидените в закона основания за отвод.

(4) Разпоредбите на този член не ограничават законосъобразния инстанционен контрол, надзора за законност и методическото ръководство, нито отговорността за виновно неизпълнение на служебни задължения. Защитата срещу актове, засягащи служебното положение, се осъществява по предвидения за съответния акт ред.

(5) Сигнал за неправомерно въздействие може да се подаде непосредствено до съответната колегия на Висшия съдебен съвет, до Инспектората към Висшия съдебен съвет или до министъра на правосъдието съобразно правомощията им. Не се изисква предварително уведомяване на лицето, за чиито действия се отнася сигналът. При данни за дисциплинарно нарушение се прилага чл. 312а. Защитата по ал. 2 не се отнема само поради отхвърляне на сигнала или възражението.

(6) Съдия, прокурор или следовател, към когото е отправено конкретно предложение, искане или заплаха за неправомерно повлияване върху служебно действие, документира без неоправдано забавяне известните му дата, начин на осъществяване на контакта, участници и

съдържание и подава сигнал по ал. 5, към който може да приложи законосъобразно получените материали. Когато незабавното подаване създава конкретна опасност за живота, здравето или сигурността на лице, сигналът се подава веднага след осигуряване на подходящ защитен начин.

(7) Сигналът и данните за подателя се приемат и съхраняват по защитен ред с поименен достъп и следа за всяко предоставяне. Не се допуска сигналът да бъде възлаган за проверка на лицето, чиито действия се описват, или на лице с установен конфликт на интереси. Самоличността на подателя се разкрива само когато това е необходимо за изпълнение на законово правомощие или за упражняване на правото на защита, в необходимия обем и при приложимите мерки за защита. При данни за престъпление материалите се изпращат незабавно на компетентния по закон орган, включително по специалния ред за разследване срещу главния прокурор или негов заместник.

(8) Алинеи 6 и 7 не ограничават процесуалните права на страните, законосъобразното упражняване на адвокатската професия, подаването на жалби и сигнали и допустимото професионално общуване. Те не създават задължение за тайно записване или право за използване на специални разузнавателни средства и се прилагат при спазване на законовите гаранции за защита на лицата, подаващи сигнали.“

§ 2. Създава се чл. 9а:

„Чл. 9а. (1) Правилата за специализация и за определяне на кръга на лицата, участващи в случайното разпределение по чл. 9, се приемат въз основа на предварително обявени обективни критерии за предмет на делата и преписките, професионален опит и натовареност. Правилата и мотивите за изменението им се публикуват преди прилагането им. Не се допуска изменение на този кръг с цел възлагане на конкретно дело или преписка на предварително избрано лице.

(2) Включването в група за разпределение и изключването от нея се извършват с мотивиран акт, който посочва приложените критерии и се съобщава на засегнатия магистрат. Актът се регистрира в информационната система преди следващото разпределение. Запазват се предходният състав на групата, датата и основаниято на промяната. Не се допуска създаване на група единствено за конкретно дело или преписка, освен когато закон изрично предвижда специален ред.

(3) По дела и преписки за престъпления, извършени от съдии, прокурори или следователи, длъжностното качество на проверяваното лице само по себе си не е основание за изключване от случайното разпределение на прокурори от съответната предметна група в компетентната прокуратура. Групата се определя съобразно естеството на престъплението при условията на ал. 1 и 2. Не се допуска индивидуален подбор на наблюдаващия прокурор от административния ръководител извън изрично предвидените в закон случаи.

(4) Този член не изменя установените със закон компетентност и подсъдност. За производствата по глава тридесет и първа „а“ от Наказателно-процесуалния кодекс и за делата на Европейската прокуратура се прилагат специалните правила за определяне, разпределяне и замяна на прокурорите.“

§ 3. В чл. 33 се правят следните допълнения:

1. В ал. 2 се създава изречение второ: „В същия срок дневният ред и материалите се публикуват на интернет страницата на Висшия съдебен съвет, като защитената от закона информация се заличава в публичните екземпляри.“

2. В ал. 6 се създават изречения второ–четвърто: „Предложения за назначаване, повишаване, преместване, командироване, освобождаване и избор на административен ръководител не могат да се включват допълнително в деня на заседанието. Изключение се допуска само за временна организационна мярка за предотвратяване на непосредствено прекъсване на дейността на орган на съдебната власт, когато необходимостта е възникнала след обявяването на дневния ред и засегнатото лице е получило възможност да изрази становище. Решението за допълване посочва конкретните обстоятелства и причините, поради които въпросът не може да бъде разгледан на следващото редовно заседание.“

§ 4. В чл. 34 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Решенията на пленума и на колегиите се изготвят като единен писмен акт, който съдържа установените факти, доказателствата, правните основания и съображенията за приетото разрешение. Обсъждат се съществените възражения на заинтересованите лица. При избор между кандидати се посочва сравнителната оценка по приложимите законови критерии. Когато членовете, подкрепили решението, са изразили различни съображения, те се отразяват отделно, без да им се приписват общи мотиви, които не са изразили. Препращане към предложение, доклад или изказване е допустимо само когато съответната част е изрично посочена и приложена към решението. Изискванията на тази алинея се прилагат и за решенията по чл. 320, ал. 7. Липсата на мотиви е самостоятелно основание за отмяна на решението.“

2. Създават се ал. 5–7:

„(5) В случаите по чл. 33, ал. 5, изречение второ писменият акт съдържа резултата от гласуването и съображенията за отхвърляне, отразени от членовете, гласували против предложението. Преди приключването на обсъждането всеки член, който възнамерява да гласува против, посочва накратко относимите фактически и правни основания или изрично се присъединява към вече изложени основания. Липсата на необходимото мнозинство не замества мотивите.

(6) За всяко гласувано предложение протоколът съдържа поименни данни за присъствалите членове, заявените самоотводи, неучастието и подадения от всеки член глас, както и установените кворум и мнозинство. Поправката на протокола се извършва с отделно отбелязване, което запазва първоначалното съдържание, основаниято, автора и времето на поправката.

(7) Писменият акт, заедно с мотивите и данните по ал. 6, се обявява на интернет страницата на Висшия съдебен съвет и се съобщава на заинтересованите лица в 7-дневен срок от заседанието. Защитената от закона информация не се включва в публичния екземпляр. Съобщаването на заинтересованото лице се извършва при спазване на установения със закон режим за достъп; при ограничаване на достъпа се предоставят допустимата част от акта и същественото съдържание на основанията в обем, позволяващ ефективна защита. Пълният акт

се съхранява и се предоставя на компетентния съд. Срокът за оспорване започва да тече от редовното съобщаване на акта с мотивите при условията на тази алинея.“

§ 5. В чл. 35 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „в гласуването на решение“ се заменят с „в подготовката, обсъждането и гласуването на решение“.

2. Създават се ал. 5–7:

„(5) Преди разглеждането на съответния въпрос членът оповестява конкретните обстоятелства по ал. 1, които са му известни. Заинтересованото лице може да подаде мотивирано искане за самоотвод, което незабавно се предоставя на съответния член и се прилага към преписката.

(6) Членът се произнася по искането преди участието си в подготовката, обсъждането или гласуването, като посочва писмено основанията за самоотвод или за отказ да се отстрани. Искането, заявените обстоятелства и произнасянето се отразяват в протокола и се публикуват при спазване на изискванията за защита на личните данни и защитената от закона тайна. Пленумът и колегиите не могат с решение да отстраняват член от участие по този ред.

(7) Възраженията за нарушение на този член се разглеждат при оспорването на крайния акт по чл. 36. Самото подаване на искане за самоотвод не спира производството и не е основание за отстраняване на члена.“

§ 6. В чл. 54 се създава ал. 6:

„(6) При проверките по ал. 1, т. 1 и 2 Инспекторатът проверява и спазването на правилата за разпределение и преразпределение, регистриране на актовете по чл. 143а–143в, движението на сигналите и сроковете за произнасяне. Проверката е за организацията и документалната проследимост и не включва отмяна или изменение на процесуални актове или указания за решаване на конкретно дело или преписка. Тази алинея не създава изключение от ограниченията по ал. 5. Проверките не могат да се използват за заобикаляне на тези ограничения.“

§ 7. В чл. 58 се създават ал. 5–8:

„(5) За всяка препоръка по ал. 2 се посочват установеният организационен недостатък, необходимият резултат, компетентният за изпълнението орган и срокът за изпълнение. Препоръката не може да съдържа указание за изхода на конкретно дело или преписка.

(6) Уведомлението по ал. 4 съдържа предприетите действия, доказателствата за изпълнението, неизпълнените части и конкретните причини за тях. До един месец след изтичането на определения срок Инспекторатът проверява изпълнението и изготвя мотивирано заключение по всяка препоръка. Когато изпълнението обективно изисква допълнителни действия, се определя допълнителен срок с конкретни междинни мерки; продължаването не спира сроковете за търсене на отговорност.

(7) Актът от проверката, възраженията и решенията по тях, уведомлението и заключението за изпълнение се свързват в обща електронна преписка. При данни за неизпълнение или друго нарушение материалите се изпращат своевременно на органа, компетентен да предприеме действия; той съобщава на Инспектората номера на образуваната преписка и постановления краен акт в допустимия от закона обем. Когато не предприеме действия, компетентният орган посочва мотивите си.

(8) Инспекторатът публикува на тримесечие обобщена информация за препоръките с изтекъл срок, изпълнените мерки и неизпълнението, без данни за защитени лица и защитена от закона тайна. Прилагането на ал. 5–7 не разширява компетентността на Инспектората и не създава изключение от чл. 54, ал. 5.“

§ 8. Създава се чл. 59а:

„Чл. 59а. (1) Органът, който законно е възложил инспекционна или дисциплинарна проверка, уведомява незабавно държателя на документите, електронните записи и другите материали, които са конкретно определени като относими към проверката, за необходимостта от запазването им. Уведомлението посочва правното основание, предмета и обхвата на запазването.

(2) От получаването на уведомлението до окончателното приключване на проверката и на непосредствено свързаното с нея дисциплинарно или съдебно производство определените материали не се унищожават поради изтичане на архивен срок и не се заличават автоматично. Запазват се данните за произхода, движението, промените и достъпа. Държателят незабавно потвърждава запазването и посочва обективните пречки, ако има такива.

(3) Органът по ал. 1 преценява необходимостта и обхвата на запазването най-малко веднъж на шест месеца и уведомява държателя при отпадане на основанието. Съхраняват се само необходимите материали, достъпни единствено на оправомощени лица. Действията по съхраняване не създават ново основание за събиране или за използване на информацията за друга цел.

(4) Когато компетентен по закон проверяващ орган има право на достъп, изпращането на оригиналите на друг орган не е самостоятелно основание за отказ. Осигуряват се заверени копия или защитен достъп при спазване на приложимия законов режим. Всяко ограничение се мотивира конкретно, като се посочват правното основание и възможността за предоставяне на частичен достъп. Тази алинея не отменя защитата на адвокатската тайна, класифицираната информация и тайната на разследването и не предоставя достъп на орган без законова компетентност.

(5) Когато материалите са свързани с дейността на Европейската прокуратура или с разследване срещу главния прокурор или негов заместник, запазването и достъпът се осъществяват от компетентните по специалния ред органи. Уведомлението не се препраща на лице, за чиито действия се отнася проверката, когато това би застрашило нейния предмет или независимостта ѝ.“

§ 9. В чл. 87, ал. 1, чл. 94, ал. 1, чл. 100, ал. 1, чл. 107, ал. 1, чл. 115, ал. 1 и чл. 123, ал. 1 думите „чл. 227, ал. 2 – 9“ се заменят с „чл. 227, ал. 2 – 15“.

§ 10. В чл. 138, ал. 1, т. 6 се създават изречения второ и трето: „Публикуват се и мотивите, измененията и данните за отмяната им, като предходните редакции се запазват достъпни. Инструкциите и указанията с общ характер не могат да съдържат разпореждане за разрешаването на индивидуално определено дело или преписка; за такива разпореждания се прилагат основанията и редът по чл. 139, 143 и 143а.“

§ 11. В чл. 138а се създават ал. 6 и 7:

„(6) Докладът по ал. 1 включва обобщен анализ на данните по чл. 140, ал. 6 и чл. 143б, ал. 6, установените системни причини за нарушенията, предприетите мерки и изпълнението на мерките, посочени в предходния доклад.

(7) Докладите и обсъждането им не могат да служат за даване на указания за действията или произнасянето по конкретно дело или преписка. Публикуването на информация се извършва при зачитане на презумпцията за невиновност, правата на участниците, защитата на личните данни и защитената от закона тайна.“

§ 12. В чл. 139, ал. 2 думите „могат писмено да отменят или изменят прокурорски актове“ се заменят с „могат с мотивиран писмен акт, при условията, в сроковете и по реда, предвидени със закон, да отменят или изменят прокурорски актове“, а накрая се добавя: „Изискванията на чл. 143а и 143б се прилагат съответно.“

§ 13. В чл. 140 се правят следните допълнения:

1. В ал. 2 се създава изречение второ: „Организационните правомощия не могат да се използват за даване на указания по конкретно дело или преписка извън установените със закон основания и ред по чл. 143 и 143а.“

2. Създават се ал. 6–9:

„(6) Годишният доклад по ал. 1, т. 4 съдържа обобщени данни за:

1. продължителността на проверките и досъдебните производства, причините за просрочване и предприетите мерки;
2. отказите да се образува досъдебно производство, прекратените и спрени наказателни производства и резултатите от предвидения в закона контрол върху тези актове;
3. връщането на дела за отстраняване на процесуални нарушения, влезлите в сила оправдателни присъди и установените причини за тези резултати;
4. повторното неизпълнение на задължителни съдебни указания, установено с влязъл в сила съдебен акт, и предприетите организационни мерки;
5. промяната на наблюдаващ прокурор и правните основания за нея, без данни, позволяващи идентифициране на участниците по конкретни неприключили производства.

(7) Данните по ал. 6 се публикуват при спазване на защитата на личните данни и на защитената от закона тайна, по единна методика, която отчита фактическата и правната сложност и натовареността. Методиката се приема от прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет след публично обсъждане и се публикува на интернет страницата на съвета.

(8) Не се допуска определянето на задължителен брой или процент обвинения, осъдителни присъди, откази, прекратени или спрени производства като индивидуална или колективна служебна цел или условие за благоприятна оценка на прокурор или следовател. Статистическите данни могат да служат за планиране на ресурсите и установяване на проблеми, без да предопределят произнасянето по конкретно дело или преписка.

(9) При вътрешни проверки и ревизии в прокуратурата се прилагат съответно изискванията на чл. 58, ал. 5–7 за определяне на отговорен орган и срок, документиране и проверка на изпълнението, като действията се извършват от органите, компетентни по този закон. Доклад с констатации за възможно нарушение се регистрира незабавно и се изпраща на компетентния

орган в 7-дневен срок. По всяка съществена констатация компетентният орган се произнася с мотивиран акт за предприетите действия или основанията да не бъдат предприети в предвидения от закона срок, а когато такъв не е предвиден — в едномесечен срок от получаването. Когато данните се отнасят до главния прокурор или негов заместник, се прилага специалният законов ред. Тази алинея не предоставя на Инспектората към Висшия съдебен съвет контрол върху правилността на процесуалните актове.“

§ 14. В чл. 143 се правят следните допълнения:

1. В ал. 2 се създават изречения второ и трето: „Разпорежданията и указанията се издават с подписан писмен акт, включително в електронна форма, който се прилага към съответното дело или преписка. Предаването им чрез друго лице не освобождава автора от изискванията за форма, мотивиране и вписване.“

2. В ал. 7 се създават изречения второ, трето, четвърто и пето: „Възражението се разглежда от прокурор, който не е участвал в издаването на оспорения акт или указание, определен съобразно чл. 9. Той се произнася с мотивиран писмен акт в седемдневен срок, а при непосредствена опасност от значителни или трудно поправими вреди – незабавно. Подаването на възражение не спира изпълнението, освен ако компетентният прокурор разпорежи друго. Указание, чието изпълнение би съставлявало престъпление, не се изпълнява.“

§ 15. Създават се чл. 143а, 143б и 143в:

„Чл. 143а. (1) Всеки акт, с който по отношение на конкретно дело или преписка се упражнява правомощие по чл. 143, ал. 3, 5 и 6, съдържа:

1. име, длъжност и подпис на издателя, дата на издаване и номер на делото или преписката;
2. конкретното законово основание за упражняване на правомощието;
3. установените факти и материалите, въз основа на които са направени изводите;
4. констатираното нарушение или непълнота, когато има такива, и правните съображения за упражняване на правомощието;
5. точно определено разпореждане, а когато се дават указания за допълнителни действия – тяхното естество и фактите, които следва да бъдат установени или проверени;
6. срок за изпълнение, съобразен със законовите срокове и обективно необходимото време.

(2) Не се допуска чрез административно разпореждане, устно обсъждане, служебна бележка или друго организационно действие да се заобикалят установените със закон основания, форма и ред за упражняване на правомощията по чл. 143. Обсъждането на правни въпроси не освобождава прокурора, постановяващ акта, от задължението да формира собствено вътрешно убеждение въз основа на закона и доказателствата.

(3) Когато указанието е дадено от главния прокурор и няма компетентен по-горестоящ прокурор, адресатът може да подаде мотивирано писмено искане за неговото преразглеждане. Главният прокурор се произнася лично с мотивиран писмен акт в срока по чл. 143, ал. 7. Искането и произнасянето се прилагат към делото или преписката и се вписват в регистъра по чл. 143б. Това не ограничава правото на сигнал по чл. 3а, ал. 5 и предвидения със закон съдебен контрол върху постановления въз основа на указанието акт.

(4) Разпоредбите на този член не създават нови основания за отмяна или изменение на прокурорски актове извън предвидените в процесуалния закон и не допускат преразглеждане на влязъл в сила съдебен акт извън установения със закон ред.

(5) Този член не се прилага за дейността на европейския прокурор и европейските делегирани прокурори при изпълнение на функции по Регламент (ЕС) 2017/1939.

(6) По делата и преписките за престъпления, извършени от главния прокурор или негов заместник, прилагането на чл. 143–143в не създава правомощия за надзор, указания или достъп до материалите за главния прокурор или за други лица извън определените по специалния ред на глава тридесет и първа „а“ от Наказателно-процесуалния кодекс. Правилата за мотивиране и вписване се прилагат съответно към актовете на прокурора по чл. 173а, ал. 4, само в границите на възложените му със закон контролни правомощия. Достъпът до тези вписвания се обособява организационно и технически и се предоставя само на лицата, оправомощени по специалния ред, на компетентния съд и на участниците в производството в предвидения от закона обем.

Чл. 143б. (1) Прокуратурата на Република България поддържа единен електронен регистър на актовете по чл. 143а, на възраженията и исканията за преразглеждане срещу тях и на постановените по тях актове, както и на актовете по чл. 143в. Регистърът осигурява свързаност със съответното дело или преписка и с данните за разпределението им по чл. 9.

(2) В регистъра се вписват номерът на делото или преписката, видът на намесата, авторът, адресатът, законовото основание, датата и часът на издаване, получаване и вписване, определеният срок и данни за изпълнението. Към вписването се прилага подписаният акт. Вписването се извършва в деня на издаването; при техническа невъзможност актът се регистрира по общия деловоден ред и се въвежда в електронния регистър не по-късно от следващия работен ден след възстановяване на работата на системата, като се посочва причината за закъснението.

(3) Всяко създаване, достъп, добавяне или поправка се отразява автоматично с идентификатор на извършителя, дата и час. Поправки се извършват само чрез нов запис, който запазва първоначалното съдържание и причината за поправката. Не се допуска заличаване или заместване на първоначалния запис през срока за съхраняването му. Данните, актовете и записите за достъп се съхраняват за срока на съхраняване на съответното дело или преписка; при висящо производство относно законосъобразността на намесата – и до окончателното му приключване.

(4) Достъп до регистъра се предоставя на компетентните прокурори по делото или преписката, на съда при упражняване на законовите му правомощия и на органите с контролни или дисциплинарни правомощия в рамките на тяхната компетентност. Лицата с право на достъп до материалите по делото или преписката и техните защитници и повереници получават достъп и до относимите актове и вписвания в същия обем и по същия ред. Защитата на класифицираната информация, на личните данни и на защитената от закона тайна се осигурява съобразно приложимия специален закон.

(5) Пленумът на Висшия съдебен съвет приема технически правила за регистъра по предложение на прокурорската колегия след обществено обсъждане. Правилата осигуряват отделяне на правата за администриране на системата от правата за изменение на данни по делата, резервно съхранение и ежегодна техническа проверка на целостта на данните и записите за достъп от лица, които не са участвали в администрирането на проверяваната

система. Проверката се възлага от пленума и не включва оценка на процесуални решения; достъпът до съдържанието на преписките се ограничава до необходимото за техническата проверка при спазване на специалните режими. Правилата не могат да въвеждат допълнителни основания за отказ на достъп, извън установените със закон.

(6) Ежегодно се публикуват обобщени данни за броя и вида на актовете, възраженията, резултатите от разглеждането им и установените нарушения на изискванията за вписване. Не се публикуват данни, позволяващи идентифициране на лица по висящи дела или разкриване на защитена от закона тайна.

(7) Този член не се прилага за актове и указания, издавани при изпълнение на функции по Регламент (ЕС) 2017/1939.

Чл. 143в. (1) Административно преразпределяне на дело или преписка на друг прокурор в компетентната прокуратура се допуска при отвод, прекратяване или промяна на служебното правоотношение, обективна невъзможност за изпълнение на задълженията, както и при друга изрично предвидена в закон причина. Преразпределяне за уравнивяване на натовареността се допуска по предварително обявени общи критерии, въз основа на проверими данни за натовареността и при обсъждане на отражението върху продължителността на производството.

(2) Преразпределянето се извършва с мотивиран писмен акт на компетентния орган. Актът посочва конкретната причина, установяващите я данни, приложимите общи критерии, когато има такива, и необходимостта от промяната. Несъгласието с постановен акт, с правно становище или с подадено възражение само по себе си не е основание за административно преразпределяне.

(3) Новият прокурор се определя при спазване на чл. 9. При временно заместване по чл. 144, ал. 2 се посочват уважителната причина, обхватът и продължителността на заместването; когато непосредствен процесуален срок налага участие на дежурен прокурор, той се определя по предварително утвърдения график само за неотложното действие. Това не променя наблюдаващия прокурор за останалото производство.

(4) Актът по ал. 2 или 3 и протоколът за определения прокурор се прилагат към делото или преписката, вписват се по чл. 143б и се съобщават на заменения и на определения прокурор. Достъпът на лицата с право на достъп до делото или преписката обхваща и тези документи по приложимия процесуален ред.

(5) Този член не ограничава правомощията на съда и на горестоящия прокурор, изрично предвидени в процесуалния закон. Административното преразпределяне не отменя извършени процесуални действия и постановени актове и не освобождава от задължителни съдебни указания.

(6) Този член не се прилага за разпределяне и преразпределяне на дела на Европейската прокуратура. По производствата по глава тридесет и първа „а“ от Наказателно-процесуалния кодекс се прилагат специалните правила за определяне и замяна на прокурорите; не се създават правомощия за административна намеса извън този ред.“

§ 16. В чл. 145 се създават ал. 8–11:

„(8) Правомощията по този член се упражняват само доколкото са необходими за изпълнение на конкретна функция, възложена на прокурора с Конституцията и закона. Предметът, обхватът и продължителността на проверката се съобразяват с наличните данни, с

преследваната законна цел и със съразмерността на засягането на правата на лицата. Само позоваването на обществен интерес или на общо задължение за спазване на законността не обосновава компетентност извън предвиденото в закона.

(9) Проверката се извършва или възлага с мотивиран писмен акт, който посочва данните, налагащи проверката, нейния предмет, законовото основание, подлежащите на изясняване обстоятелства, органа, на който се възлага, и срока. Изменението на предмета и удължаването на срока се мотивират отделно. Възлагането на допълнителни действия, препращането на материалите, отделянето или обединяването на преписки за същите факти не започва нов срок за проверката.

(10) Правомощията по този член не дават самостоятелно основание за претърсване, изземване, достъп до съдържанието на съобщения, разкриване на банкова или друга защитена от закона тайна, ограничаване на адвокатската тайна или за друга намеса, за която законът предвижда специални предпоставки, разрешение или съдебен контрол. За тези действия се прилага съответният специален ред. Не се допуска изискване или предоставяне на материали в нарушение на чл. 33 и 45 от Закона за адвокатурата.

(11) При наличие на законните предпоставки за образуване на досъдебно производство прокурорът се произнася по реда на Наказателно-процесуалния кодекс, без да изчаква изтичането на срока за проверката. Проверката не може да замества разследването или да се използва за заобикаляне на процесуалните гаранции на лице, срещу което фактически е насочено наказателно преследване.“

§ 17. Създават се чл. 145а и 145б:

„Чл. 145а. (1) Искането за представяне на документи, сведения, обяснения или други материали по чл. 145, ал. 1, т. 1 се прави писмено и посочва номера и предмета на преписката, конкретното законово основание, изискваните материали и тяхната връзка с проверяваните обстоятелства, срока и начина за изпълнение. Не се изискват данни в обем, който явно надхвърля необходимото за целта на проверката.

(2) Преди получаване на обяснения лицето се уведомява по разбираем за него начин за предмета на проверката, за правото на адвокатска защита и за правото да не дава обяснения, които биха го уличили в извършване на престъпление. Уведомяването и упражняването на тези права се удостоверяват писмено. На лицето се предоставя реална възможност за поверителна консултация с адвокат преди даване на обяснения.

(3) Упражняването на правото по ал. 2 и позоваването на законово задължение за опазване на адвокатска или друга защитена от закона тайна не са основание за санкция или за принудително довеждане с цел получаване на обяснения или материали в нарушение на това право или задължение.

(4) Разпореждането за принудително довеждане по чл. 145, ал. 1, т. 4 се издава писмено и съдържа данни за надлежното призоваване, неявяването, липсата на уважителна причина и необходимостта от личното явяване. То посочва мястото и целта на довеждането. Принудата се преустановява незабавно след постигане на законната цел и не може да се използва като самостоятелно основание за задържане.

(5) При изпращане на материали по чл. 145, ал. 1, т. 5 прокурорът не може да предрешава дали адресатът да наложи санкция или принудителна административна мярка. Компетентният орган

извършва собствена преценка на законовите предпоставки и носи отговорност за постановения акт.

(6) Исканията и разпорежданията по чл. 145, ал. 1, т. 6 и ал. 4 и 5, които пряко създават задължения или засягат права или законни интереси на граждани или юридически лица, се издават с подписан писмен акт. В акта се посочват конкретното законово основание, фактическите обстоятелства, адресатът, изискваното поведение, срокът и съображенията за необходимостта и съразмерността на намесата. Когато актът се изпълнява чрез друг орган, препис се предоставя и на пряко засегнатото лице при условията на чл. 145б, ал. 3.

Чл. 145б. (1) Исканията и разпорежданията по чл. 145, ал. 1, т. 1, 4 и 6 и ал. 4 и 5, издадени извън образувано наказателно производство, подлежат на съдебно оспорване, когато пряко създават задължения или засягат права или законни интереси на граждани или юридически лица и друг закон не предвижда съдебен контрол върху същото засягане. Прилага се действителното съдържание на акта независимо от наименованието му, посоченото правно основание и органа, чрез който се изпълнява. Изпращането на материали или предложение по чл. 145, ал. 1, т. 5 само по себе си не подлежи на оспорване по този член; съдържащото се в него самостоятелно задължително разпореждане се оспорва при условията на изречение първо.

(2) Право на жалба имат адресатът и другите пряко засегнати лица. Жалбата се подава в четиринадесетдневен срок от съобщаването на акта пред административния съд по седалището на прокуратурата, чийто прокурор го е издал. За лице, на което актът не е съобщен, срокът тече от узнаването му; при спор тежестта да докаже по-ранното узнаване е на издалия акта прокурор. Предварително обжалване пред по-горестояща прокуратура не се изисква. Когато липсват или са неправилни указанията за съдебно оспорване, се прилага съответно чл. 140 от Административнопроцесуалния кодекс. Искане за обявяване на нищожност не се ограничава със срок.

(3) Препис от акта се връчва на адресата с указание за съда и срока за оспорване. При принудително довеждане препис се връчва преди започване на изпълнението, освен ако това е обективно невъзможно; в този случай се връчва незабавно след довеждането, като причината се удостоверява писмено. На лицето с право на жалба се предоставя достъп до материалите, необходими за оспорването, в тридневен срок от искането, а когато е заявена необходимост от временна съдебна защита – незабавно, при спазване на специалните правила за защита на информацията. Ограничаването на достъпа се мотивира писмено в същия срок и подлежи на проверка от съда в същото производство. Предоставят се допустимата част от материалите и същественото съдържание на основанията в обем, позволяващ ефективно оспорване при спазване на установените със закон ограничения. На съда се предоставят всички относими материали по приложимия ред за защита на информацията.

(4) Жалбата може да се подаде чрез издалата акта прокуратура или непосредствено в съда. Прокуратурата изпраща цялата относима преписка в тридневен срок от получаването на жалбата или искането на съда. Когато жалбата съдържа искане за временна защита, жалбата и искането се изпращат на съда незабавно, а останалите материали – в срока по изречение второ. Непредставянето на преписката не пречатства произнасянето по искането.

(5) Жалбата не спира изпълнението. По искане на жалбоподателя съдът може да спре изцяло или частично изпълнението, когато то може да причини значителни или трудно поправими вреди, като съобрази и непосредствената опасност за живота или здравето на други лица или

за друг особено важен обществен интерес. Искането може да се направи с жалбата или до приключване на съдебното производство. Съдът се произнася незабавно, но не по-късно от двадесет и четири часа от получаването му, включително преди получаване на цялата преписка. Съдът съобщава незабавно определението на прокуратурата и на известния орган по изпълнението по начин, удостоверяващ получаването. Определението подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс; обжалването не спира изпълнението му.

(6) Съдът разглежда жалбата в открито заседание с призоваване на жалбоподателя, издателя акта прокурор и другите заинтересовани лица. Прокурорът установява фактическите и правните основания за акта и спазването на изискванията за необходимост и съразмерност. Съдът проверява компетентността, формата, основанията, целта и съразмерността на намесата и се произнася в едномесечен срок от постъпването на жалбата. Той може да отхвърли жалбата, да обяви нищожността или да отмени изцяло или частично акта. Съдът не може в това производство да разпорежи образуване на досъдебно производство, привличане на обвиняем, внасяне на обвинителен акт или определен изход на проверката.

(7) При акт, издаден в рамките на проверка по данни за престъпление, контролът обхваща само прякото засягане на права с оспореното искане или разпореждане. За отказа да се образува досъдебно производство, бездействието при произнасяне по сигнала и актовете в образувано наказателно производство се прилагат предвидените в Наказателно-процесуалния кодекс средства за защита. Последващото образуване на наказателно производство не изключва контрола по този член върху предходното разпореждане.

(8) Изпълнението на акта не премахва правния интерес от оспорване, когато се твърди настъпило засягане на права. Акт, отговарящ на ал. 1, не се изключва от съдебен контрол само поради подготвителния си характер. За неуредените въпроси се прилагат съответно правилата на Административнопроцесуалния кодекс за оспорване на индивидуални административни актове. Решението подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд по реда на същия кодекс.

(9) Контролът върху процесуалните актове на Европейската прокуратура се осъществява при спазване на чл. 42 от Регламент (ЕС) 2017/1939. Предвиденият в този член съдебен ред се прилага, когато са изпълнени условията по ал. 1 и компетентността принадлежи на националния съд съгласно регламента. Изключването на националния прокурорски надзор и на регистрирането по чл. 143а и 143б не ограничава предвидения в правото на Европейския съюз съдебен контрол.“

§ 18. В чл. 173 се създават ал. 18–21:

„(18) С решението за откриване на процедурата пленумът приема и публикува единна методика за оценяване на кандидатите по изискванията на закона. Методиката определя подлежащите на проверка показатели, относимите източници на информация и начина за съпоставяне на професионалните и нравствените качества. Тя не може да въвежда допълнителни условия за допустимост, които не са установени със закон, и не се изменя след започване на срока за предложенията.

(19) Преди изготвянето на окончателните доклади по ал. 9 на кандидата се предоставят относимите неблагоприятни данни и срок не по-кратък от седем дни за писмен отговор, който се прилага към докладите. Нови неблагоприятни данни, постъпили след публикуването на докладите, могат да бъдат използвани при решението само след предоставяне на реална

възможност за отговор. Самото качество на свидетел, обвиняем или лице, срещу което е подаден сигнал, не доказва липса на професионални или нравствени качества и не замества преценката на конкретните установени факти. Спазват се презумпцията за невиновност и правото на защита. Предоставянето на данните се извършва при спазване на установения със закон режим за достъп до защитена информация и при осигуряване на съдържание, достатъчно за ефективен отговор.

(20) При решението за избор се обсъждат съществените установени данни, отговорите на кандидатите и относимите въпроси по ал. 8. Наличието само на един кандидат не освобождава пленума от положително установяване и мотивиране на съответствието му със законовите изисквания.

(21) Предложенията и решенията по ал. 15 и 16 посочват конкретните основания, началната и крайната дата на временното изпълнение и всички предходни периоди, през които същото лице е изпълнявало същите функции. Висшият съдебен съвет поддържа публична хронологична справка за тези периоди. Не по-късно от един месец преди достигане на максималния срок администрацията на съвета уведомява пленума, съответната колегия и министъра на правосъдието. Уведомяването и вписването не удължават срока и не заместват предвиденото в закона решение.“

§ 19. В чл. 173а се създават ал. 9 — 11:

„(9) Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет се произнася по назначаването по ал. 2 и 4 в седемдневен срок от получаването на уведомлението. Срокът се прилага и при назначаване на друго лице по ал. 3 и 6. Ръководителят на наказателната колегия на Върховния касационен съд изпраща едновременно препис от уведомлението на определеното лице и на министъра на правосъдието.

(10) Непроизнасянето в срока по ал. 9 се смята за мълчалив отказ. Определеното лице и министърът на правосъдието могат да оспорят отказа по реда на чл. 36, ал. 3 в четиринадесетдневен срок от изтичането на срока по ал. 9, а изричния отказ — в четиринадесетдневен срок от съобщаването му. Прокурорската колегия изпраща жалбата и цялата преписка на съда до три дни от получаването на жалбата. При неизпращане жалбоподателят може да представи жалбата направо на съда, който служебно изисква преписката.

(11) Съдът се произнася по жалбата в четиринадесетдневен срок от постъпването ѝ. При отмяна на отказа съдът връща преписката на прокурорската колегия със задължителни указания по тълкуването и прилагането на закона и определя срок за произнасяне, който не може да е по-дълъг от седем дни от получаването на съдебното решение. Съдът не определя друго лице за назначаване и не извършва назначаването вместо прокурорската колегия. Решението е окончателно. Постановяването на изричен отказ след оспорването на мълчаливия отказ не прекратява съдебното производство; изричният отказ се смята за оспорен в същото производство.“

§ 20. Създава се чл. 173б:

„Чл. 173б. (1) Решението за временно отстраняване от длъжност по чл. 230, 230а или 232 на прокурор по чл. 173а, ал. 2 или 4 не се изпълнява преди изтичането на срока за обжалване, а когато е обжалвано — до влизане в сила на съдебното решение, освен в случая по ал. 3.

(2) При произнасянето по искането за отстраняване и при съдебния контрол се обсъждат изрично конкретните данни за необходимостта от мярката, възможността целта ѝ да бъде постигната с по-малко ограничителна мярка и посочените от засегнатото лице данни за неправомерно въздействие във връзка с изпълнението на функциите му. Образуването на наказателно или дисциплинарно производство само по себе си не доказва необходимостта от временното отстраняване.

(3) По мотивирано искане на органа, постановил отстраняването, компетентният да разгледа жалбата съд може да допусне предварително изпълнение само когато конкретни данни установяват непосредствена и сериозна опасност от възпрепятстване на наказателното или дисциплинарното производство или от извършване на ново тежко нарушение при изпълнение на служебните функции и тази опасност не може да бъде предотвратена с по-малко ограничителна мярка. Съдът предоставя на засегнатото лице възможност за становище и се произнася с мотивирано определение до три дни от постъпването на искането. Определението подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Произнасянето не предreshава въпросите за наказателната или дисциплинарната отговорност.

(4) Алинеи 1 — 3 не засягат временното отстраняване, настъпващо по силата на чл. 230, ал. 7 и чл. 230а, ал. 6, нито отстраняването от длъжност, постановено от съд по реда на Наказателно-процесуалния кодекс. Те не ограничават правомощията за разследване, привличане като обвиняем и налагане на мерки за процесуална принуда и не продължават сроковете по чл. 173а, ал. 3 и 6.“

§ 21. В чл. 175о, ал. 3 се създава изречение второ: „Подателят на сигнала се уведомява за решението и за конкретните му фактически и правни основания при спазване на защитата на личните данни и на защитената от закона тайна.“

§ 22. В чл. 198 се създават ал. 6 – 8:

„(6) При оценката на показателите по ал. 2, т. 2 и чл. 199 се извършва качествен анализ на мотивите, фактическата и правната сложност, процесуалното поведение и основанията за изменение или отмяна. Отчитат се последващите промени в доказателствата, законодателството и задължителната съдебна практика. Броят или процентът на актовете и съдебните резултати не може самостоятелно да обосновава неблагоприятна оценка.

(7) Оправдателната присъда, законосъобразното прекратяване на наказателно производство и отмяната или изменението на акт не обосновават сами по себе си извод за професионална непригодност. При оценяване на прокурор и следовател се отчита и изпълнението на задълженията за установяване и проверка на обстоятелствата, които оправдават обвиняемия или смекчават отговорността му.

(8) За периода на работа като европейски делегиран прокурор ал. 6 и 7 се прилагат при зачитане на оценката по ал. 5 и без национален орган да упражнява контрол върху оперативните решения на Европейската прокуратура.“

§ 23. В чл. 199 се правят следните изменения:

1. В ал. 2 т. 2 се изменя така:

„2. изпълнение на законосъобразните писмени указания и разпореждания на по-горестоящия прокурор при зачитане на правото на възражение по чл. 143, ал. 7;“

2. В ал. 3 т. 2 се изменя така:

„2. изпълнение на законосъобразните писмени указания и разпореждания на прокурора при зачитане на правото на възражение в предвидените от закона случаи;“

§ 24. В чл. 200 се създава ал. 4:

„(4) При оценката по ал. 1 и 2 се обсъждат спазването на случайния подбор, обективността на разпределението на натовареността, мерките срещу неправомерно въздействие, спазването на задълженията за регистрация и мотивиране и изпълнението на мерките за отстраняване на установени организационни нарушения. Отчитат се конкретните правомощия на оценяваното лице и възможността му да повлияе върху установените обстоятелства.“

§ 25. Създава се чл. 218а:

„Чл. 218а. (1) Допълнителните възнаграждения на съдии, прокурори и следователи за постигнати резултати, за изпълнение на конкретни задачи и по чл. 233, ал. 6 се определят по предварително обявени обективни критерии и методика, приети от пленума на Висшия съдебен съвет съобразно правомощията на съответната колегия. Критериите и методиката се публикуват преди началото на периода, за който се прилагат.

(2) Критериите отчитат натовареността, фактическата и правната сложност на работата, спазването на сроковете и изпълнението на допълнителни законосъобразно възложени задачи. Не се допуска определяне на квоти или цели за осъдителни или оправдателни присъди, повдигнати обвинения, откази, спирания или прекратявания. Законосъобразното упражняване на отвод, възражение, оспорване или подаване на сигнал не може да е основание за намаляване или отказ на възнаграждение.

(3) Актът за определяне на индивидуалния размер или за отказ се мотивира чрез прилагане на обявените критерии към проверими данни и се съобщава на засегнатото лице. При отклонение от размера, определен за лица с равностоен принос и съпоставима натовареност, се посочват конкретните основания за отклонението.

(4) Пленумът на Висшия съдебен съвет публикува ежегодно обобщени данни за изплатените суми по видове възнаграждения и органи на съдебната власт. Публикуването не включва лични данни извън необходимите за законово предвидената публичност.“

§ 26. В чл. 227 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 2 се изменя така:

„(2) При командироване на незаета щатна длъжност ал. 1 не се прилага. Командироването се извършва с предварително писмено съгласие за срок до 12 месеца. По мотивирано искане на компетентния административен ръководител съответната колегия на Висшия съдебен съвет може еднократно да разреши продължаване за не повече от шест месеца, когато е обявен конкурс за длъжността и неговото приключване е забавено по обективни причини, които се посочват в решението. Продължаването се извършва с предварително писмено съгласие на командирования. При встъпване на титуляр командироването се прекратява. За максималната продължителност се събират всички периоди на командироване на същото лице в същия орган през последните три години, независимо от прекъсванията и от промяната на незаетата длъжност. Когато закон предвижда по-кратък срок за командироване, прилага се по-краткият срок; тази алинея не допуска продължаване извън срока по чл. 147, ал. 4.“

2. Създават се ал. 10–15:

„(10) Преди командироване по ал. 2 компетентният административен ръководител публикува на интернет страниците на съответния орган и на Висшия съдебен съвет съобщение за служебната необходимост, очакваната продължителност, приложимите критерии по ал. 7 и срок не по-кратък от 14 дни за подаване на заявления. В съобщението се посочват натовареността на приемащия орган и причините, поради които необходимостта не може да бъде преодоляна чрез други организационни мерки.

(11) Подалите заявления се оценяват по предварително обявените критерии. Заповедта съдържа сравнителни мотиви за избора и оценка на последиците за работата на органа, от който лицето се командирова. Заповедта се съобщава на всички заявители. Не се допуска промяна на критериите след изтичането на срока за заявления.

(12) При непосредствена опасност от преустановяване на дейността на съответния орган командироване по ал. 2 може да бъде извършено до приключване на подбора по ал. 10 и 11, но за не повече от 30 дни. Неотложността се мотивира с конкретни обстоятелства. Подборът се открива едновременно с командироването. Срокът по тази алинея се включва в срока по ал. 2; последователни временни заповеди за същата необходимост не се допускат.

(13) Предсрочното прекратяване на командироването от административния ръководител се извършва с мотивирана писмена заповед при отпадане на служебната необходимост, встъпване на титуляр, писмено искане на командирования или конкретни организационни обстоятелства, които обективно налагат връщането му. На командирования се дава възможност да представи становище в 7-дневен срок. Изискването за предварително становище не се прилага при прекратяване по писмено искане на командирования или поради встъпване на титуляр и не отлага прекратяването по силата на закона. При неотложност, свързана с непрекъсваемостта на дейността, срокът може да бъде съкратен до три дни с изрични мотиви. Прекратяването не може да служи за налагане на дисциплинарна санкция извън установения ред или за повлияване върху действията и актовете по конкретно дело или преписка. Правомощието на съдийската колегия по чл. 30, ал. 5, т. 18 се запазва, като изискванията на изречения второ–пето се прилагат съответно.

(14) Заповедите за командироване и за предсрочно прекратяване подлежат на оспорване от засегнатото лице по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Всеки заявител по ал. 10 има право да оспори заповедта за командироване по ал. 11 в 14-дневен срок от съобщаването ѝ. Временната съдебна защита се предоставя по същия кодекс. Решението на колегията за разрешаване на продължаване по ал. 2 подлежи на оспорване по чл. 36.

(15) Заповедите, разрешенията за продължаване и мотивите към тях се вписват в поддържания от Висшия съдебен съвет публичен регистър на командированите лица в тридневен срок. Регистърът изчислява и показва общата продължителност по ал. 2 и пази историята на измененията. Личните данни, които не са необходими за проверката на законността, и защитената от закона тайна не се публикуват. Алинеи 10–12 не се прилагат за командироването за конкретно дело по ал. 3; алинеи 3 и 9 запазват действието си.“

§ 27. В чл. 307 се правят следните допълнения:

1. В ал. 3 се създават т. 5 – 8:

„5. умишлено даване на устни разпореждания или указания по дела и преписки в нарушение на чл. 143, ал. 2;

6. умишлено неизпълнение на установено със закон задължение за писмено удостоверяване, регистриране или прилагане към делото или преписката на указания, разпореждания и други актове на прокурорски контрол;

7. умишлено нарушение на принципа на случайния подбор при разпределение или преразпределение на дело или преписка, както и умишлено укриване, унищожаване или неправомерно изменение на данни за такова разпределение или за упражнен прокурорски контрол;

8. умишлено упражняване на натиск или неблагоприятно третиране в нарушение на чл. 3а.“

2. Създава се ал. 7:

„(7) Отмяната или изменението на съдебен или прокурорски акт, постановяването на оправдателна присъда, както и добросъвестното и мотивирано професионално несъгласие при тълкуването на закона или оценяването на доказателствата не съставляват сами по себе си дисциплинарно нарушение. Тази разпоредба не изключва отговорността при установено виновно нарушение по ал. 2 и 3. Дисциплинарният орган не може да отменя или изменя акт по конкретно дело или преписка, нито да дава указания за неговото разрешаване.“

§ 28. Създава се чл. 312а:

„Чл. 312а. (1) Сигналът, съдържащ конкретни данни за дисциплинарно нарушение, постъпил при орган или лице по чл. 312, ал. 1, се регистрира в деня на постъпването му, а когато е постъпил извън работното време – през първия следващ работен ден. На подателя се предоставят регистрационният номер и информация за компетентния орган.

(2) Когато сигналът се отнася до действия или бездействия на неговия получател или са налице обстоятелства, пораждащи основателно съмнение в безпристрастността на лицето, което следва да извърши проверката, сигналът се изпраща в тридневен срок на друг компетентен орган или лице по чл. 312, ал. 1. Сигнал срещу административен ръководител не се възлага за проверка на негов подчинен.

(3) В случаите по чл. 54, ал. 5 Инспекторатът към Висшия съдебен съвет регистрира сигнала и в тридневен срок го изпраща на министъра на правосъдието за преценка в рамките на правомощието му по чл. 312, ал. 1, т. 4. Препращането не оправомощава министъра да извършва проверки или да взема решения, предоставени изключително на друг орган.

(4) В двумесечен срок от постъпването на сигнала компетентният орган или лице по чл. 312, ал. 1 прави предложение за образуване на дисциплинарно производство или уведомява писмено подателя, че не намира основание за такова предложение. При фактическа или правна сложност срокът може да се удължи еднократно с не повече от един месец с мотивиран акт, за който подателят се уведомява преди изтичането на първоначалния срок. За проверките по чл. 175л – 175о се прилагат специалните срокове. Подателят се уведомява и за направеното предложение в тридневен срок от изпращането му. Сроковете по тази алинея не освобождават компетентния орган от задължението да предприеме своевременно необходимите действия за спазване на чл. 310.

(5) Уведомлението, че няма основание за предложение, съдържа разгледаните твърдения, извършените действия, установените факти и конкретните фактически и правни основания за извода. Когато не са проверени относими и проверими обстоятелства, посочват се причините. Информацията се предоставя в обем, който не разкрива защитена от закона тайна или лични данни извън необходимото за разбиране на резултата.

(6) Подателят може да представи сигнала, уведомлението по ал. 5 и възраженията си на друг орган или лице по чл. 312, ал. 1. Предходният отказ да се направи предложение не обвързва този орган или лице. Повторното сезиране не изменя началния момент и течението на сроковете по чл. 310.

(7) Подаването на сигнал не създава право да бъде наложено дисциплинарно наказание и не придава на подателя качество на страна в дисциплинарното производство. То не спира и не замества предвиденото в процесуалния закон обжалване по съответното дело или преписка.

(8) Когато сигналът засяга европейски делегиран прокурор, уведомяването на Европейската прокуратура и предприемането на дисциплинарни мерки се извършват при условията на Регламент (ЕС) 2017/1939.“

§ 29. В чл. 316 се създават ал. 9 и 10:

„(9) Съответната колегия, а за производство срещу член на Висшия съдебен съвет – пленумът, се произнася по редовното предложение по чл. 312 в едномесечен срок от постъпването му, съответно от отстраняване на нередовностите по ал. 2.

(10) Отказът да се образува дисциплинарно производство се постановява с писмено мотивирано решение, в което се обсъждат конкретните твърдения и представените доказателства и се посочват правните и фактическите основания за отказа. Позоваването само на резултата от гласуването или на общи изказвания, които не отговарят на конкретните твърдения, не замества мотивите. Решението се съобщава на вносителя и на министъра на правосъдието.“

§ 30. В чл. 323, ал. 2 се създават изречения второ, трето и четвърто: „По искане за спиране на изпълнението, в което са посочени конкретни данни за нарушение на чл. 3а, съдът се произнася в седемдневен срок. Съдът обсъжда изрично тези данни при преценката на опасността от значителни или трудно поправими вреди. Определението не предreshава спора по законосъобразността на дисциплинарното наказание.“

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 31. (1) В тримесечен срок от обнародването на закона пленумът на Висшия съдебен съвет приема техническите правила по чл. 143б, ал. 5, а прокурорската колегия – методиката по чл. 140, ал. 7. Компетентните органи привеждат относимите подзаконови актове и вътрешни правила в съответствие със закона в същия срок. Прилага се чл. 30, ал. 10 от Закона за съдебната власт, когато са налице предпоставките му.

(2) Електронният регистър се въвежда в действие до шест месеца от обнародването. До въвеждането му актовете се съхраняват в отделен хронологичен регистър и се прилагат към съответното дело или преписка. Записите съдържат данните по чл. 143б, ал. 2, подпис на извършилия вписването и отделна история на поправките. Достъпът се предоставя при условията на чл. 143б, ал. 4 и специалния режим по чл. 143а, ал. 6.

(3) Данните, създадени по ал. 2, се въвеждат в електронния регистър до един месец от въвеждането му в действие. Липсата на техническа готовност не отлага задълженията за писмена форма, мотивиране, регистрация, съобщаване и предоставяне на достъп.

§ 32. (1) Новите изисквания се прилагат за актове и действия след влизането на закона в сила, включително по неприключили дела, преписки и дисциплинарни производства. Новите

състави на дисциплинарни нарушения не се прилагат към поведение преди влизането на закона в сила.

(2) В едномесечен срок от влизането на закона в сила към неприключилите дела и преписки се прилагат наличните писмени актове за йерархични указания и преразпределяне, които не са били приложени. Не се съставят документи със задна дата. Липсващите документи се описват с посочване на известните обстоятелства и предприетите действия за установяването им.

(3) Неизпълнението на изискване за техническа регистрация не е самостоятелно основание за недействителност на извършено процесуално действие. Процесуалните последици се определят по приложимия закон, без да се изключват проверката и отговорността за нарушението.

(4) Срокът по чл. 312а, ал. 4 за неприключилите сигнали започва от влизането на закона в сила. Това не възстановява и не удължава сроковете по чл. 310 и не отлага по-ранно дължимо произнасяне.

§ 33. (1) По чл. 145б могат да се оспорват и искания и разпореждания по чл. 145б, ал. 1, издадени преди влизането на закона в сила, чието изпълнение или непосредствено засягане на права продължава към тази дата. Срокът за оспорване е четиринадесет дни от влизането в сила; ако актът не е съобщен и лицето узнае за него по-късно, срокът започва от узнаването при условията на чл. 145б, ал. 2.

(2) Алинея 1 не допуска пререшаване на спор, разрешен с влязъл в сила съдебен акт, и не възстановява срок за оспорване по друг специален съдебен ред.

§ 34. Първата годишна отчетност по новите изисквания обхваща периода след влизането на закона в сила. Първата техническа проверка по чл. 143б, ал. 5 се извършва до една година от въвеждането на електронния регистър в действие.

§ 35. Министърът на правосъдието организира последваща оценка на въздействието след три години прилагане на закона въз основа на обобщени данни от Висшия съдебен съвет, прокуратурата, Инспектората и съдилищата. Оценката обхваща достъпа до съд, продължителността и резултатите на производствата по чл. 145б, приложението на гаранциите срещу неправомерно въздействие, организационните последици и бюджетните разходи. Оценката се публикува на интернет страницата на Министерството на правосъдието.

§ 36. (1) В едномесечен срок от влизането в сила на този закон Висшият съдебен съвет публикува справка за всички заварени командированя на незаети щатни длъжности с началната дата и общата им продължителност.

(2) Заварените командированя на незаети щатни длъжности, чиято обща продължителност към влизането в сила на този закон надхвърля 18 месеца, се прекратяват не по-късно от шест месеца след влизането му в сила. За останалите заварени командированя на незаети щатни длъжности сроковете по чл. 227, ал. 2 се изчисляват, като се включва изтеклото време, но прекратяване единствено поради достигане на новия максимален срок не настъпва по-рано от шест месеца след влизането в сила на този закон.

(3) Алинея 2 не засяга предсрочното прекратяване на друго законово основание и довършването на дела при изискване за неизменност на състава по чл. 227, ал. 9. След достигане на приложимия максимален срок не се възлагат нови дела въз основа на изтеклото командироване. Този параграф не продължава сроковете по чл. 147, ал. 4.

§ 37. (1) В тримесечен срок от обнародването пленумът на Висшия съдебен съвет привежда правилата за допълнителните възнаграждения в съответствие с чл. 218а. В същия срок компетентните органи привеждат правилата за специализация и групите за случайно разпределение в съответствие с чл. 9а.

(2) Новите критерии за допълнително възнаграждение се прилагат за периоди, започващи след публикуването им и влизането в сила на закона. Те не изменят със задна дата условията за вече положен труд и не са основание за възстановяване на законосъобразно изплатени суми. От влизането в сила на чл. 3а и 218а до прилагането на новите критерии забраните за неправомерно въздействие, квоти и ответни мерки се прилагат непосредствено. Извършените преди влизането в сила разпределения не се отменят само поради новите изисквания.

§ 38. Законът влиза в сила три месеца след обнародването му в „Държавен вестник“, с изключение на § 31, ал. 1 и § 37, ал. 1, които влизат в сила от деня на обнародването.

МОТИВИ

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт

Причини за приемане на закона

Предлагам измененията като самостоятелно предложение по чл. 18, ал. 1 от Закона за нормативните актове. Предметът е упражняването на прокурорските правомощия, защитата срещу неправомерно въздействие и отчетността за действията, които засягат правата на гражданите. Проектът допълва подготвените от същия съставител проекти за изменение и допълнение на Наказателния кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс. Разпоредбите му са формулирани спрямо действащия ЗСВ и могат да бъдат разглеждани самостоятелно.

Нормативната основа е проверена към 25 септември 2026 г., включително измененията в ДВ, бр. 60 от 1 юли 2026 г. и бр. 69 от 31 юли 2026 г. Отчетени са действащото право на адвокатска защита при проверките по чл. 145, ал. 6, ограниченията по чл. 54, ал. 5 за Инспектората и промененият съдебен ред по чл. 36. Предложението не възпроизвежда като нови вече установени права и забрани.

Наличието на прокурорски контрол по йерархичен ред има самостоятелна функция, но не осигурява във всички случаи външна защита на засегнатите лица. Особено значение имат конкретните разпореждания за предоставяне на сведения и документи, явяване и достъп, когато се издават извън образувано наказателно производство и имат непосредствено отражение върху индивидуални права. Необходимо е законът да определя изрично предмета и реда на съдебния контрол, вместо достъпът до съд да зависи от квалифицирането на съответния акт като административен.

Вътрешната самостоятелност на прокурора също се нуждае от практически гаранции. Член 143 вече забранява устните указания и установява изисквания за писмена форма и мотивиране. Без пълна история на намесите, проверими основания за преразпределяне и защита срещу ответни кадрови мерки обаче доказването на нарушение може да бъде затруднено. Предлагат се конкретни задължения за документиране, съхранение, достъп и произнасяне.

Изводът за необходимост от реформа не предпоставя виновност на определен магистрат или на институцията като цяло. Предмет на законодателната намеса са обективните предпоставки за неправомерно въздействие и недостатъците на средствата за защита. Установяването на индивидуална отговорност остава подчинено на законовите предпоставки, доказването, правото на защита и съдебния контрол.

Цели и съдържание на предложените изменения

Основната цел е всяко съществено засягане на права чрез прокурорско правомощие да има определено законово основание, проверими мотиви и достъпно средство за защита. Наред с това се цели законосъобразната професионална позиция на магистрата да не поражда неблагоприятни кадрови последици.

Създава се специален съдебен ред за обвързващи прокурорски разпореждания извън образувано наказателно производство, които непосредствено засягат индивидуални права или законни интереси. Контролът се възлага на административния съд със съответно прилагане на АПК поради предмета на защитата и наличния процесуален инструментариум. Това изрично законово възлагане не променя правната природа на прокурорския акт. Съдът проверява

компетентността, законовите предпоставки, мотивите, целта и съразмерността. Той не решава дали определено лице е извършило престъпление и не упражнява обвинителната функция.

Правото на жалба обхваща както адресата, така и друго пряко засегнато лице, включително когато негови данни се изискват от трето лице. Вътрешнопрокурорското обжалване не е задължителна предпоставка. Предвиждат се своевременно съобщаване, достъп до относимите материали още преди подаване на жалбата в определен срок, кратък срок за временна защита и запазване на правния интерес при изпълнение на акта. Последващото образуване на досъдебно производство не заличава правото на контрол върху предходното разпореждане. Специалните средства за съдебна защита по НПК и друг закон запазват приложението си.

Проверките по чл. 145 се обвързват с конкретни законови функции, относим предмет и мотивирано възлагане. Предвиждат се ограничения срещу повторно започване на същата проверка с цел заобикаляне на сроковете, срещу изискване на явно неотнормирана информация и срещу използване на общото правомощие като заместител на съдебно разрешение. Правото на адвокатска защита се допълва с практически гаранции за уведомяване и поверителност. Запазва се възможността за своевременни законосъобразни действия при данни за престъпление.

Йерархичните указания и актовете за замяна на прокурор се включват в проверима документална история. Съхраняват се авторът, основанията, съдържанието, времето на издаване и съобщаване и последващите изменения. Техническа неизправност не освобождава от писмена форма, но се предвижда временен ред, който позволява неотложни действия. Липсата на технически запис не води автоматично до недействителност на всички последващи процесуални действия; последиците се преценяват по приложимия процесуален закон.

Разграничават се административното преразпределяне, временното заместване и упражняването на предвидени в процесуалния закон правомощия на горестоящ прокурор. Професионалното несъгласие само по себе си не е основание делото да бъде отнето по административен ред. Същевременно законният инстанционен и служебен контрол не се обезсилва.

Атестирането се основава на качеството, мотивирането, срочността, натовареността и спазването на правата на участниците. Броят на осъдителните присъди или на отменените актове не може самостоятелно да предопределя оценката. Забраняват се индивидуални квоти за определен процесуален резултат. Така се намалява стимулът за поддържане на необосновано обвинение или за избягване на сложни производства единствено заради статистическия резултат.

Конкретизират се дисциплинарните нарушения при умишлена неправомерна намеса, манипулиране на разпределението или записите и ответни мерки. Не се въвежда отговорност само поради отмяна на акт, оправдателна присъда или добросъвестно правно становище. Необходима остава преценка на конкретното поведение, вината и тежестта на нарушението по реда на ЗСВ.

За сигналите за дисциплинарни нарушения на съдии, прокурори, следователи и техните ръководители се предвиждат проследимо постъпване, произнасяне с мотиви, уведомяване и препращане при лична заинтересованост. Подателят може да сезира и друг оправомощен вносител, но не придобива право да изисква определено наказание или положението на страна в дисциплинарното производство. Запазват се ограниченията по чл. 54, ал. 5 за Инспектората. Едномесечният срок за решаване дали да бъде образувано производство обхваща и пленума по

преписки срещу членове на ВСС. Така се ограничава неопределеното отлагане на тази преценка, включително при спирането на сроковете по новия чл. 310, ал. 5, т. 3. Не се изменят оправомощените вносители и мнозинствата по специалния ред за членовете на съвета.

Годишната отчетност се допълва с обобщени данни за продължителността на проверките, отменените актове, изпълнението на съдебните указания, преразпределянето и установените организационни нарушения. Отчетите не могат да служат за политически указания по конкретно производство, за публично предрешаване на виновността или за разкриване на защитени данни.

Допълнителни гаранции за ВСС, кадровата независимост и изпълнението на проверките

Докладът на Европейската комисия за България от 17 юли 2026 г. продължава да отчита проблеми със състава и мандата на ВСС, продължителните командированя, подбора на прокурори за разследване на магистрати и последващите действия по данни за неправомерно влияние. Същевременно са отчетени законодателни подобрения през 2026 г., включително при номинирането за Инспектората и специалния механизъм за главния прокурор. Настоящите допълнения са насочени към оставащите законови рискове, без да представят вече приети мерки като нови.

Членове 33–35 изискват предварителен дневен ред, единен писмен акт с проверими мотиви, сравнителна оценка при избор и поименна следа на гласуването. Липсата на мнозинство не замества фактически и правни основания за отказ. Единният писмен акт се изисква и за дисциплинарните решения по чл. 320, ал. 7; позоваването на изказвания не замества тяхното изрично включване в мотивите. Конфликтите се заявяват преди участието, а отказът от самоотвод се мотивира и се проверява при оспорване на крайния акт. Не се възстановява възможността мнозинството да изключва член на съвета, обявена за противоконституционна с Решение № 10 от 15 ноември 2011 г. по к.д. № 6/2011 г. Запазва се разпределението на съдебната компетентност по чл. 36 в редакцията от юли 2026 г.

Новият чл. 9а защитава случайното разпределение още при определянето на допустимия кръг магистрати. Само записването на крайния резултат не препятства предварително подбиране на участниците за конкретно дело. Включването и изключването изискват обективни критерии, мотиви, регистрация и запазване на историята. При разследване на магистрати не се допуска произволен индивидуален подбор под прикритието на специализация. Запазват се законовата компетентност, специалният ред за главния прокурор и независимостта на Европейската прокуратура.

Командиrowането на незаета щатна длъжност получава общ максимален срок, ограничено продължаване, открит подбор и мотивирано предсрочно прекратяване. Изрично се запазва разграничението от общия режим по чл. 227, ал. 1, както и по-кратките срокове за прокурорско командироване. Преходният период позволява приключване на кадровите процедури и не нарушава неизменността на състава по вече започнати дела. Методиката за подбор на висшите ръководители се обявява предварително; кандидатите получават възможност за отговор на неблагоприятните данни. Хронологичната справка за временно изпълняващите прави проверимо спазването на законовия предел, без да го удължава.

Член 218а обхваща допълнителните възнаграждения за резултати, конкретни задачи и натовареност. Предварителните критерии, индивидуалните мотиви и обобщената отчетност ограничават възможността финансовата преценка да служи за натиск. Не се променят със

задна дата условията за възнаграждаване на вече положен труд. Запазва се приложимият съдебен ред за имуществените права.

Членове 58, 59а и 140 обвързват контролния доклад с отговорен орган, срок, проверка на изпълнението и мотивиран резултат. Разграничават се проверките на ИВСС от вътрешните проверки на прокуратурата. Конкретно относимите материали се запазват при висяща проверка; физическото изпращане на оригинала не оправдава отказ от законосъобразен достъп до копие. Официалното съобщение на прокуратурата от 5 юли 2023 г. съобщава за липса на последващи действия по констатации от вътрешна проверка през 2020 г. Докладът на временната комисия към съдийската колегия за периода 20 февруари–20 май 2024 г. документира затруднения при събирането на материали, включително съобщено архивно унищожаване и изпращане на оригинали на други органи. Те не установяват със сила на присъда виновност и не доказват, че всяко архивно унищожаване е било незаконно.

Защитата по чл. 3а изрично включва професионална публична критика и съсловно участие. Изследват се и съвкупните признаци на прикрита ответна цел. Решението на ЕСПЧ по „Тодорова срещу България“, жалба № 40072/13, от 19 октомври 2021 г. е относимо към защитата на изразяването и недопустимото използване на дисциплинарната власт за друга цел. Поверителното документиране на конкретни опити за външно влияние запазва правото на защита и законосъобразните адвокатски контакти; не създава задължение за тайно записване. Седемдневният срок за произнасяне по временната защита ограничава риска от необратима ответна мярка.

Срокът за назначаване на специалните прокурори и изричният съдебен контрол върху мълчаливия отказ ограничават кадровото блокиране на механизма. Назначаването остава на прокурорската колегия, а компетентният ВКС проверява отказа по актуалния чл. 36, ал. 3. Новият чл. 173б осигурява съдебна проверка преди изпълнението на оспорено кадрово отстраняване; при непосредствен сериозен риск съдът може да допусне предварително изпълнение. Запазват се отстраняването по силата на закона при окончателни задържане или домашен арест и мерките, постановени от наказателен съд. Двугодишните срокове не се удължават. Допълнението се съгласува с независимото упражняване на правомощието за продължаване на разследването, предложено в НПК, и с решенията на Комитета на министрите от 4 декември 2025 г. по S.Z./Kolevi. Не се създава освобождаване от наказателна или дисциплинарна отговорност.

Граници на законовите мерки и условия за действителен резултат

Съставът и конституционните квоти на ВСС, конституционните мандати и изборът от Народното събрание не се променят с този закон. Необходимите изменения на конституционни разпоредби следва да се обсъдят в отделна процедура при съобразяване с компетентността по глава девета от Конституцията и относимата практика на Конституционния съд. Законът не може да гарантира необходимото парламентарно мнозинство или да замени липсващ избор с автоматично назначаване.

Разширяването на документалната проследимост не предоставя ново основание за продължаване на функциите след изтекъл мандат. Ограничението по чл. 54, ал. 5 се запазва и не може да се заобикаля чрез организационна проверка с фактически забранена цел. Решението на СЕС от 30 април 2025 г. по съединени дела С-313/23, С-316/23 и С-332/23 изисква отделна цялостна оценка на изричната правна основа, точните граници на

допустимата дейност и действителното ограничаване във времето. Настоящият проект сам по себе си не решава въпроса за неизвършения избор и не обявява автоматично нищожност на всички актове.

За действителен резултат са необходими независими назначения, достатъчен съдебен и административен капацитет, защитени информационни системи, своевременни експертизи и реално изпълнение на съдебните актове. Проверимите показатели включват срокове за произнасяне, изпълнение на препоръките, продължителност на командированятия, причини за промени на групите за разпределение и резултати от съдебния контрол. Нито броят на обвиненията, нито този на осъжданията или дисциплинарните санкции служи самостоятелно като цел за успешно прилагане.

Конституционна обосновка

Проектът се основава на чл. 4, чл. 30–32, чл. 56, чл. 117, чл. 121, чл. 126, чл. 127 и чл. 132а от Конституцията. Запазват се принадлежността на прокуратурата към съдебната власт, конституционните функции на главния прокурор и правомощията на прокуратурата по ръководство на разследването и поддържане на обвинението.

Решение № 11 от 4 октомври 2016 г. по к.д. № 7/2016 г. разграничава прокурорските актове, осъществяващи конституционни функции, от административните актове и допуска изрично установен със закон съдебен контрол при засягане на индивидуални права и законни интереси. Новият съдебен ред следва именно този подход. Не се извежда обща обжалваемост на всички прокурорски действия непосредствено от чл. 120 от Конституцията.

Решение № 3 от 25 април 2023 г. по к.д. № 18/2022 г. потвърждава, че правомощията по чл. 145 ЗСВ обслужват конкретни конституционни и законови функции. Решението не отменя проверките и ревизиите. Предлаганите ограничения конкретизират тяхното основание, предмет, срокове и съразмерност, без да премахват законоустановените способи за защита на обществения интерес.

Решение № 11 от 23 юли 2020 г. по к.д. № 15/2019 г. е съобразено при разграничаването на надзора за законност от свободното формиране на вътрешното убеждение. Не се забранява проверката за необоснованост на прокурорски акт. Не се допуска йерархично въздействие върху проверка или разследване срещу самия главен прокурор. Запазва се специалният механизъм за тези производства.

Решение № 14 от 26 юли 2024 г. по к.д. № 10/2023 г. подкрепя допустимостта на изрични съдебни гаранции и на специални законови механизми за ефективна отговорност, при запазване на обвинителната функция. Решение № 13 от 26 юли 2024 г. по к.д. № 1/2024 г. е отчетено чрез запазване на действащия чл. 126, ал. 2 от Конституцията. Проектът не цели чрез обикновен закон да извърши промяна, която изисква изменение на Конституцията.

Изискванията за публична отчетност са съобразени с Решение № 6 от 6 юни 2017 г. по к.д. № 15/2016 г. Обобщените анализи не дават на Народното събрание, министъра на правосъдието или друг външен орган правомощие да определя действията и резултата по конкретна преписка или дело.

Финансови и други средства за прилагането

Проектът не създава нов държавен орган. Изпълнението се възлага на съществуващите органи в рамките на техните законови компетентности. Ще бъдат необходими средства за допълване

на информационните системи, защитено съхранение и архивиране на записите, управление на достъпа, обучение и обработване на новите съдебни производства.

Разходите следва да се планират по бюджета на съдебната власт и по съответните бюджетни програми на компетентните органи. Еднократните разходи включват анализ на съществуващите системи, разработка, свързване, изпитване, оценка на сигурността и обучение. Текущите разходи включват поддръжка, съхранение, технически одит и необходимия административен капацитет. Допълнителната натовареност на съдилищата зависи от броя на оспоримите разпореждания и действително подадените жалби; тя трябва да се отчете при разпределението на ресурса.

Достоверният количествен разчет изисква данни от възложителите за действащите технически договори, необходимите изменения, обема на съхранението и броя на засегнатите разпореждания. Проектът има бюджетно отражение, което не може да бъде определено като нулево. При подготовката на правителствен законопроект Министерството на правосъдието следва да изиска тези данни и разчети от Висшия съдебен съвет, прокуратурата и съдилищата и да изготви финансовата обосновка и предварителната оценка на въздействието по ЗНА. Настоящото предложение определя видовете разходи и необходимите изходни данни, без да приписва на компетентните органи неизготвен от тях количествен разчет.

Предвиденият подготвителен период позволява приемане на технически правила и обучение. Временният документален ред осигурява приложимост на защитните разпоредби и при забавяне на техническото внедряване. Организационните мерки се съобразяват и с действащото изискване на чл. 30, ал. 10 ЗСВ за съгласуване на измененията в информационните системи при посочените в него условия.

Очаквани резултати и оценяване

Очакват се по-пълно мотивиране на прокурорските разпореждания, реален достъп до съд при пряко засягане на права, по-добра доказуемост на неправомерните намеси и намаляване на непрозрачното преразпределяне. Гаранциите са насочени както към лицата, търсещи защита срещу престъпление, така и към проверяваните лица и магистратите, упражняващи законосъобразно правомощията си.

Резултатите следва да се измерват чрез продължителността на проверките, броя и основанията на подадените и уважените жалби, времето за временна съдебна защита, спазването на задълженията за регистрация, броя на преразпределянията по основания, мотивираното разглеждане на сигналите и действителната натовареност. Не се поставят целеви стойности за осъдителни присъди или дисциплинарни наказания.

Рискът от допълнителна административна тежест се ограничава чрез използване на наличните системи и общи технически стандарти. Рискът от забавяне на законни действия се ограничава чрез разграничаването на обвързващи разпореждания от подготвителни действия и чрез правилата за временна защита. Защитата на личните данни се осигурява чрез ограничен достъп, отчетност на достъпите, срокове на съхранение и обезличена публична отчетност.

Предвижда се последваща оценка след три години прилагане. Нормативните гаранции не могат сами по себе си да изключат всяка злоупотреба, но създават конкретни способности за предотвратяване, установяване и отстраняване на нарушенията.

Съответствие с правото на Европейския съюз и Европейската конвенция

Проектът е съобразен с правото на ефективни правни средства за защита и справедлив съдебен процес, презумпцията за невиновност, правото на защита и защитата на личните данни. Членове 7, 8, 47 и 48 от Хартата на основните права на Европейския съюз са относими в приложното поле, определено от чл. 51 от Хартата. Не се твърди, че всяка вътрешна организационна мярка сама по себе си представлява прилагане на правото на Съюза.

Публичната отчетност и кадровото оценяване са съобразени с Директива (ЕС) 2016/343, включително недопускането на публично представяне като виновно на лице, чиято вина не е установена по законовия ред. Защитата на правата при проверки не може да се заобикаля чрез формалното наименование на действието или чрез отлагане на процесуалното качество на лицето.

Спазва се независимостта на Европейската прокуратура по Регламент (ЕС) 2017/1939. Националните органи не придобиват правомощия да дават указания, да преразпределят нейни дела или да упражняват дисциплинарен натиск върху изпълнението на функциите ѝ. Запазва се съдебният контрол, предвиден в чл. 42 от регламента и приложимото национално процесуално право.

Регистрацията и достъпът до данни се извършват при спазване на приложимия режим по Регламент (ЕС) 2016/679, Директива (ЕС) 2016/680 и Закона за защита на личните данни според целта и характера на обработването. Публичност на отчетността не означава публичност на доказателства, адвокатска тайна, защитени самоличности или други защитени от закона сведения.

Относими са чл. 5, 6, 8 и 13 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, а при разследване на тежки посегателства – и процесуалните задължения по чл. 2 и 3. В решението „Колеви срещу България“ от 5 ноември 2009 г., жалба № 1108/02, ЕСПЧ разглежда необходимостта от независимост и ефективност на разследването при твърдения за участие на високопоставени прокурори. Това решение обосновава необходимостта от реални гаранции срещу зависимост, без да налага един-единствен организационен модел.

Настоящият анализ е част от мотивите на частното законодателно предложение. При подготовка на правителствен законопроект следва да бъдат изпълнени и процедурните изисквания на ЗНА за оценка на въздействието, обществени консултации и справка за съответствие с Конвенцията и практиката на ЕСПЧ.

Съгласуваност с предложенията за НК и НПК

Проектът не повтаря измененията на чл. 9 и чл. 145, ал. 2 ЗСВ, включени в § 63 от подготвения проект за изменение и допълнение на НПК. Не използва като необходима предпоставка новите членове на НК или НПК от другите два проекта. Поради това разглеждането му не е обвързано с предварителното им приемане.

При общо законодателно разглеждане трите проекта следва да бъдат съгласувани по сроковете за влизане в сила и техническото изпълнение. Съдебният контрол по настоящия проект е насочен към конкретни обвързващи разпореждания, издадени извън образувано наказателно производство; контролът върху отказа да се образува производство, прекратяването, спирането и процесуалните действия по образувано производство се урежда от НПК.

Нормативни източници и съдебна практика

1. Конституция на Република България, чл. 4, 30–32, 56, 117, 121, 126, 127 и 132а.
2. Закон за съдебната власт – консолидиран текст на Министерството на правосъдието, включително измененията в ДВ, бр. 60 и 69 от 2026 г.
3. Закон за нормативните актове, чл. 18, 20, 26 и 28.
4. Решение № 11 от 4 октомври 2016 г. по к.д. № 7/2016 г.
5. Решение № 6 от 6 юни 2017 г. по к.д. № 15/2016 г.
6. Решение № 11 от 23 юли 2020 г. по к.д. № 15/2019 г.
7. Решение № 3 от 25 април 2023 г. по к.д. № 18/2022 г.
8. Решение № 13 от 26 юли 2024 г. по к.д. № 1/2024 г.
9. Решение № 14 от 26 юли 2024 г. по к.д. № 10/2023 г.
10. Регламент (ЕС) 2017/1939 за установяване на засилено сътрудничество за създаване на Европейска прокуратура, по-специално чл. 6, 17 и 42.
11. Харта на основните права на Европейския съюз, чл. 7, 8, 47, 48 и 51.
12. Директива (ЕС) 2016/343, по-специално чл. 4 и 7.
13. ЕСПЧ – „Колеви срещу България“, 5 ноември 2009 г., жалба № 1108/02, §§ 192–209; досие в HUDOC.

Допълнителни източници към проверката от 25 септември 2026 г.:

1. Европейска комисия, SWD(2026) 902 final, доклад за България от 17 юли 2026 г., стр. 4–10.
2. GRECO, GrecoRC4(2019)24, публикуван на 17 януари 2020 г., историческа оценка по четвъртия кръг, §§ 22–27; не е нов доклад за ВСС от 2025 г.
3. Конституционен съд, Решение № 10 от 15 ноември 2011 г., к.д. № 6/2011 г., относно чл. 35, ал. 3 ЗСВ.
4. Конституционен съд, Решение № 6 от 7 април 2026 г., к.д. № 2/2026 г., относно законното ограничение на временното изпълнение.
5. ВСС, междинен доклад на временната комисия, февруари–май 2024 г., стр. 4 и 7.
6. ВСС, правила за допълнителните трудови възнаграждения, редакция от 24 април 2025 г., чл. 3, 6 и 9.
7. СЕС, решение от 30 април 2025 г., съединени дела C-313/23, C-316/23 и C-332/23, ECLI:EU:C:2025:303.
8. ЕСПЧ, „Тодорова срещу България“, № 40072/13, 19 октомври 2021 г.
9. Комитет на министрите, материали и решение от 4 декември 2025 г. по S.Z./Kolevi, официално публикуван неофициален превод, приетото решение на стр. 7–8.
10. Венецианска комисия, CDL-AD(2017)018, §§ 86–87 относно командироването.
11. Прокуратура на Република България, съобщение от 5 юли 2023 г. за изпратената до ВСС справка от проверката през 2020 г.

Съставител и подател на предложението по чл. 18 ЗНА:

адвокат Мариан Георгиев Иванов

Софийска адвокатска колегия, личен адвокатски № 1800713910

Електронна поща: ivanov.bg.sf@gmail.com

25 септември 2026 г.

Квалифициран електронен подпис: